

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตามที่ระบุในแผนหลักขนส่งแห่งชาติ พ.ศ. 2542- 2549 ที่กำหนดให้มี Inland Container Depot (ICD) ที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า ตามจุดยุทธศาสตร์การขนส่งสินค้าในภาคต่างๆของประเทศ อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพการส่งออก และให้เป็นปัจจัยด้านโครงสร้าง พื้นฐานสนับสนุนเพื่อเพิ่มปริมาณการส่งออก ซึ่งหมายถึงการเพิ่ม ศักยภาพของชาติด้านโลจิสติกส์ (Logistics) ซึ่งจะเป็นการเพิ่มปริมาณเงินตราต่างประเทศและ ลด เลี้ยงระบบเศรษฐกิจภายใน

กระบวนการของโลจิสติกส์ คือ การบูรณาการให้สินค้าเคลื่อนย้ายจากต้นทาง (Resource of origin) ไปยังผู้บริโภคปลายทาง (Consumer origin) ได้ทันเวลา (Just in Time) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจะรวมถึงตั้งแต่การขนส่งสินค้า (Cargoes carriage) การเก็บรักษา (Warehousing) และการกระจายสินค้า (Cargoes Distribution) รวมทั้งกระบวนการข้อมูลข่าวสาร (MIS) และเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และยังมีกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การบรรจุ (packaging) พิธีการศุลกากร การบริหารท่าเรือ การจัดการสถานที่บรรจุสินค้า การจัดการขนส่ง ฯลฯ

สถานีขนส่งสินค้าทางบกเป็นระบบเพื่ออำนวยความสะดวกเช่นเดียวกับท่าเรือท่าเรือต่างๆ ที่มีพิธีการศุลกากร การบรรจุและแยกสินค้าเพื่อการส่งออกที่ทำเรือ ระบบจะต้องรวมไปถึงการ คมนาคมขนส่งสินค้าจากท่าเรือไปยังปลายทาง จะต้องวางระบบให้เหมาะสมกับการประสานการ ขนส่งหลายรูปแบบ(Multimodal Transportation) และระบบการบริการที่ให้ผู้ให้บริการ ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสูงสุด เพื่อนำไปสู่ความคล่องตัวของสินค้าที่ผ่านเข้า-ออกประเทศ

ตัวอย่างที่มีอยู่คือโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดย ระบบคอนเทนเนอร์ การรถไฟแห่งประเทศไทย ลาดกระบัง (Inland Container Depot) ซึ่งเป็น โครงการของการรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) ที่สามารถรองรับความต้องการและทำให้ระบบ การนำเข้า-ส่งออก มีประสิทธิภาพสมบูรณ์แบบมากที่สุด แต่ปัจจุบันก็มีความแออัดมากขึ้น ด้วยการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อรองรับสถานการณ์นี้จึงควรมีการจัดตั้งโรงพักสินค้า เพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์ในเขตภูมิภาคขึ้น

จังหวัดนครราชสีมา เป็นเมืองภูมิภาคขนาดใหญ่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราเฉลี่ย สูงในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้มีการขยายตัวทางการลงทุนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจังหวัดนครราชสีมายังเป็นประตูสู่ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศเพื่อนบ้านเช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชา

ดังนั้นจังหวัดนครราชสีมาจึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางของการพักและกระจายสินค้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชา และเป็นศูนย์กลางสินค้าในการส่งออกสู่ท่าเรือแหลมฉบัง จึงควรมีการก่อสร้างโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์จังหวัดนครราชสีมา (Korat Inland Containers Depot: KICD)

นอกจากนี้การพิจารณาในเรื่องทำเลที่ตั้งของ KICD ก็มีความสำคัญมากเพราะว่า KICD จะมีประสิทธิภาพ เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุดต้องมีระบบการขนส่งที่เชื่อมต่ออย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ฉะนั้นการศึกษาเรื่องของการขนส่งหลายรูปแบบ (Multimodal Transportation) และระบบที่สนับสนุนการขนส่งแต่ละรูปแบบให้มีการเชื่อมต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสำคัญมาก หากการจัดการเกี่ยวกับเกี่ยวกับระบบการขนส่ง (Transportation Management System) อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายประการเช่น

1. การจราจรติดขัด ก่อให้เกิดมลพิษจากควันและฝุ่นละออง
2. อันตรายจากการคมนาคมขนส่ง
3. การเกิดค่าใช้จ่ายในการขนส่งมากเกินไปเกินความจำเป็น (Over Transportation Cost)
4. เกิดความไม่สะดวกในกระบวนการการขนส่งสินค้า

ซึ่งรูปแบบของการขนส่งในโครงการนี้จะเน้นการเชื่อมโยงกันของรูปแบบการขนส่ง 3 ระบบคือ

1. การขนส่งสินค้าทางรถบรรทุก (Truck Transportation)
2. การขนส่งสินค้าทางรถไฟ (Rail Transportation)
3. การขนส่งสินค้าทางเรือ (Ship Transportation)

ถึงแม้การจัดตั้งโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์จะมีข้อดีมากมายแต่การจัดตั้งยังมีข้อจำกัดที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการศึกษาคำถามไปได้ของการจัดตั้งโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์จังหวัดนครราชสีมา (Feasibility Study of Korat Inland Container Depot) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความผลกระทบจากการจัดตั้งโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์จังหวัดนครราชสีมา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อสนับสนุนให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางในการพักและกระจายสินค้าสำหรับสินค้าขาเข้าในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชา และเป็นศูนย์กลางสินค้าสำหรับสินค้าส่งออกสู่ท่าเรือแหลมฉบัง

3. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการขนส่งสินค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และลดความแออัดของโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์แหลมฉบัง
4. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของ ท่าเล ที่ตั้ง สำหรับโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์จังหวัดนครราชสีมา

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ศึกษาและสำรวจแผนที่แสดงพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ที่จะก่อสร้าง ICD โดยเน้นความเหมาะสมของสถานที่ตั้งและความสอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
2. ศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ สภาพการขนส่งสินค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งเส้นทางการขนส่ง ปัญหาและอุปสรรคของระบบการขนส่ง พร้อมเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุง เพื่อให้มีโครงข่ายการขนส่งเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
3. ศึกษา สำรวจและจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงโครงข่ายการขนส่งในปัจจุบัน แผนงาน นโยบาย และโครงการในอนาคต โดยเน้นการขนส่งทางรถไฟ และทางเรือเป็นหลัก
4. ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ และเสนอแนะนโยบาย การจัดตั้งและกำหนดสถานที่ตั้งที่เหมาะสมของ ICD โดยคำนึงถึงโครงข่ายการขนส่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน แผนงานและโครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและระบบสาธารณูปโภคในอนาคต
5. ศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นจากโครงการ

1.4 ทฤษฎี สมมติฐาน และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

1. Inland Container Depot หรือ Inland Clearance Depot (ICD) คือ โรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออก ที่ขนส่งโดยระบบตู้คอนเทนเนอร์ นอกเขตท่าเทียบท่าเรือ(ร.พ.ท.) ทั้งนี้ ICD จะมีการให้บริการที่ใกล้เคียงกับท่าเรือ แต่จะแตกต่างที่ไม่มีกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องเรือเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยกิจกรรมพื้นฐานที่ ICD มี คือ การให้บริการบรรจุสินค้าเข้าตู้ LCL การให้บริการชั่วคราวสำหรับจัดเก็บสินค้าและตู้สินค้าประเภท FCL การเก็บรักษาและทำความสะอาดตู้เปล่า การทำพิธีการทางศุลกากร ซึ่งสามารถให้บริการได้กับผู้ใช้อย่างทั่วไประหว่างในส่วนของการนำเข้าและส่งออก รวมถึงการให้บริการขนส่งตู้ในหลายทางเลือก เช่น ทางถนน รถไฟ เป็นต้น

2. โครงการวิจัยนี้ ศึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง รวมทั้งเสนอแนะข้อดี และข้อเสียในการจัดทำโครงการ

1.5 การทบทวนวรรณกรรมสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) นับตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการขยายตัวในระดับที่สูงมาก โดยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม เช่น ระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ การสื่อสาร รวมทั้งท่าเรือ สถานีบรรจุแยกสินค้า (ICD) และกิจกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ขยายตัวไม่ทันกับความต้องการแม้ว่าในช่วงครึ่งแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) รัฐบาลได้เร่งลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีปริมาณ และคุณภาพที่เพียงพอ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผลของการพัฒนาที่ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้ความต้องการทางด้านการค้าและการขนส่งมีการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เหนี่ยวนำให้เกิดการขนส่งรูปแบบใหม่ขึ้น อันเป็นผลให้ความต้องการ ในการลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเพื่อการขนส่ง ตลอดจนการจัดระบบขนส่ง ภายในประเทศมีเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น เพื่อความสามารถรองรับการขยายการให้บริการ ตลอดจนการพัฒนาการเชื่อมต่อของระบบโครงข่ายการขนส่งให้เพียงพอกับการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ และให้สอดคล้องกับนโยบายการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับ เส้นทางเดินเรือ จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถใน การขนส่ง

ในระบบการขนส่ง ท่าเรือและICD มีบทบาทที่สำคัญในการเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จะ สนับสนุนอุตสาหกรรมการส่งออกและนำเข้าของประเทศ โดยเฉพาะท่าเรือที่มีรูปแบบการ ดำเนินงานในระบบใหม่ จะได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการให้และการใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับ การขนส่ง การเก็บสินค้า และการจัดส่งสินค้า ส่วน ICD นอกจากทำหน้าที่เป็นโรงพักสินค้าเพื่อ ตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์ ยังเป็นศูนย์กลางใน การรับ รวบรวม และกระจายสินค้า (Consolidation and Distribution Center) รวมทั้งกิจกรรม ต่อเนื่องอื่น ๆ แต่การทำงานของระบบการขนส่งรูปแบบใหม่นี้ดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพได้นั้น โครงข่ายการขนส่งที่เชื่อมต่อระหว่างท่าเรือ ICD ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า แหล่งผลิต และบริโภคต่างๆ จะต้องมียุติปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอและมีโครงข่ายที่เชื่อมต่อเป็นระบบ

ปัจจุบันท่าเรือสินค้าระหว่างประเทศที่เป็นประตูสำคัญในการนำเข้าและส่งออกสินค้าไทย ได้แก่ ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด ท่าเรือสงขลา และท่าเรือภูเก็ต สำหรับ ท่าเรือแหลมฉบังรัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้า ทางทะเลของประเทศ แต่ในอดีตที่ผ่านมาการให้และการใช้บริการของท่าเรือต่างๆ ประสบปัญหา

ในเรื่องท่าเทียบเรือและกิจกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ซึ่งปริมาณและคุณภาพไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่วนท่าเรือชายฝั่งได้รับการพัฒนาและก่อสร้างขึ้นหลายแห่ง นอกจากนี้การพิจารณาเรื่อง ICD ขาดความชัดเจนในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสถานที่ตั้งในปัจจุบัน ICD ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การกระจุกตัวดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ และทำให้ ICD ขาดความพร้อมในการให้บริการ เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยังขาดโครงข่ายการขนส่งที่ต่อเนื่องและเหมาะสม ซึ่งสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่เห็นได้ชัด ก็คือ การนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทและที่ตั้งของท่าเรือและ ICD ของประเทศ

ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทและกำหนดนโยบายในเรื่องนี้อย่างชัดเจน โดยการกำหนดบทบาทของท่าเรือแต่ละแห่งที่มีอยู่อย่างชัดเจน ส่วนท่าเรือและ ICD ที่จะมีเพิ่มในอนาคตจะต้องมีการกำหนดสถานที่ตั้งให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสอดคล้องเชื่อมโยงกับเส้นทาง การเดินทางนานาชาติซึ่งจะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดของประเทศให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.6 วิจัยดำเนินการวิจัยและสถานที่ทำการทดลอง / เก็บข้อมูล

1. ศึกษาเทคโนโลยีเกี่ยวกับโรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์ (Inland Container Depot; ICD) รวมทั้งระบบอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ เช่น ระบบยกตู้คอนเทนเนอร์ ระบบรักษาความปลอดภัย การให้บริการทางศุลกากร เป็นต้น
2. ศึกษากระบวนการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานเพิ่มเติม รวมทั้งเทคโนโลยีทางด้าน GIS ร่วมด้วย เพื่อช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า และศึกษาเส้นทางที่เหมาะสมที่ทำให้ประหยัดเวลาในการขนส่ง
3. ศึกษากระบวนการขนส่งสินค้าทั้งทางบก เช่น ทางรถบรรทุก รถไฟ เรือ และกระบวนการขนส่งสินค้าทางอากาศ
4. สำรวจชนิดสินค้าที่ทำการผลิตที่ทำการผลิตได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ปัจจุบันทำการส่งออกจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผ่านจังหวัดนครราชสีมาทั้งที่ขากรุงเทพและออกท่าเรือแหลมฉบัง และสินค้าที่ขนส่งไปยังประเทศเพื่อนบ้าน
5. สำรวจสถานที่ที่เหมาะสมที่จะเป็นที่ตั้งของ โรงพักสินค้าเพื่อตรวจสอบปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์จังหวัดนครราชสีมา (Inland Container Depot, ICD)
6. ทำการศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นจากโครงการ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการป้องกันจากผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย

7. จัดทำทางเลือกของสถานที่จัดตั้ง โรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์ (Inland Container Depot; ICD) และประเมินทางเลือก
8. จัดทำรายงานสรุปผลการศึกษา